

Αγιότητα:

Η ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΗ ΕΝΤΟΛΗ

● Του Γεωργίου Κουννούση, Θεολόγου

Ο άνθρωπος δημιουργημένος κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση του Τριαδικού Θεού, έχει τη δυνατότητα της ομοιώσεώς του με το Θεό. Είναι μάλλον, σύμφωνα με την πατερική μας διδασκαλία, υποχρέωση του ανθρώπου να γίνει όμοιος με το Θεό¹.

Και για να το αποκτήσει αυτό, πρέπει να γίνει τέλειος άνθρωπος εν Χριστώ, δηλαδή Άγιος. Είναι, άλλωστε, γνωστή η ρήση του ίδιου του Χριστού που καλεί τους μαθητές του: «Άγιοι γίνεσθε, ότι εγώ άγιός ειμι»². Μια καινή εντολή την οποία, δυστυχώς, λησμονήσαμε στο διάβα των αιώνων.

Η Αγία Γραφή μας δίνει μια θεμελιακή διευκρίνηση: μόνο ο Θεός είναι άγιος- το δημιούργημα μπορεί να είναι άγιο κατά ένα παράγωγο τρόπο, αφού η αγιότητα του κτίσματος απορρέει από την αγιότητα του Θεού. Τίποτε δεν είναι ιερό ή άγιο εκ φύσεως, αλλά πάντοτε μέσω μετοχής. Ο μόνος άνθρωπος που είναι από τη φύση του άγιος είναι ο Χριστός, ως πραγματικός θεάνθρωπος. Τα μέλη του, δηλαδή οι πιστοί - τα μέλη της Εκκλησίας, δεν είναι άγιοι παρά μέσω της μετοχής τους σ' αυτή τη μόνη αγιότητα του Χριστού. Επομένως, κάθε βαπτισμένος και χρισμένος πιστός είναι «χριστός», σφραγισμένος με τις δωρεές του Αγίου Πνεύματος, προκειμένου να γίνει «μέτοχος της θείας φύσης»³, «να μετάσχει στην αγιότητα»⁴ του Θεού μέσω της Θείας Ευχαριστίας, με την ένωσή του δηλαδή με το Χριστό. Μ' αυτή την έννοια της μετοχής στη θεία αγιότητα, ο Απόστολος Παύλος αποκαλεί τα μέλη μιας κοινότητας «αγίους»⁵. Το ίδιο ισχύει και για τα υλικά στοιχεία της φύσεως, δηλαδή το νερό,

το λάδι, το σιτάρι, το κρασί κ.ά., τα οποία με τη μετοχή τους στα μυστήρια της Εκκλησίας εξαγιάζονται, βρίσκοντας έτσι την αληθινή τους προοπτική: εκείνη της μετοχής στην αγιότητα του Θεού. Τελικά τα πάντα αναφέρονται στη σάρκωση, όλα καταλήγουν στον Κύριο, ως μια εξαίσιος λειτουργία και κοσμική σύνθεση του είναι⁶. Έτσι, η διά μετοχής αγιότητα αποτελεί αποκατάσταση της φύσεως εν Χριστώ, είναι η θεραπεία της, «η επιστροφή από το παρά φύσιν στο κατά φύσιν»⁷.

Για να αποκτήσουμε, επομένως, εμείς οι άνθρωποι την αγιότητα, δηλαδή «την αληθινή ζωή κοντά σε Εκείνον και να τη ζήσουμε», όπως μας

¹ Διονυσίου Αρεοπαγίτου, *Περί εκκλησιαστικής ιεραρχίας 1, 3, PG 3, 376A*: «ή προς Θεόν, ως έφικτόν, άφομοιώσής τε και ένωσις».

² Α' Πέτρ. 1,16. *Λευιτικό 11,44' 19,2' 20,7' 20,26.*

³ Α' Πέτρ. 1,4.

⁴ Εβρ. 12,10.

⁵ Α' Κορ. 1,1-2: «Παύλος, κλητός άπόστολος Ίησού Χριστού• τή έκκλησία του Θεού τή ούση έν Κορίνθω, ήγιασμένοι έν

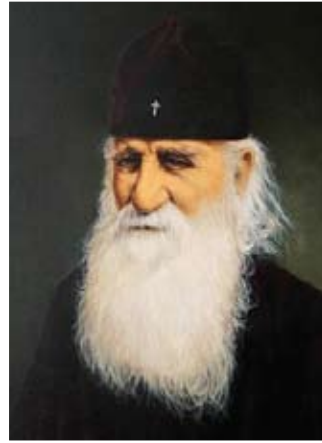
Χριστώ Ίησού, κλητοίς άγίοις, σύν πάσι τοίς έπικαλουμένοις τό όνομα του Κυρίου ήμων Χριστου έν παντί τόπω αυτών τε και ήμων».

⁶ Ευδοκίμωφ Π., *Η Αγιότητα στην παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας*, (μτφρ. Γ. Κυθραιώτης), Κέντρο Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου, Λευκωσία 2007, σελ. 26-29.

⁷ Ιωάννου Δαμασκηνού, *Έκδοσις ακριβής της Ορθόδοξου πίστεως*, 2, 30, PG 94, 976A.

διδάσκει ένας σύγχρονος Πατέρας της Εκκλησίας μας, «δεν μας ζητείται ούτε μόρφωση, ούτε δόξα, ούτε πλούτος, ούτε τίποτε από εκείνα από τα οποία κάποιος από μας μπορεί να μην έχει, αλλά μόνο ένα: την πίστη στον Κύριο Ιησού Χριστό»⁸.

Το πρώτο βήμα έγινε από τον Θεό Πατέρα που έστειλε κάτω στη γη τον Υιό Του για να σώσει τον κόσμο και να μας οδηγήσει κοντά Του⁹. Το δεύτερο, ζητείται καθημερινά από μας, ώστε με την πίστη προς το πρόσωπο του Χριστού να οδηγηθούμε κοντά στον Τριαδικό Θεό. Σύμφωνα και με τις τρεις κατηγορίες πιστών, δηλαδή τους δούλους, τους μισθωτούς και

Ο πρόσφατα καταταγείς στο αγιολόγιο της Σερβικής Εκκλησίας άγιος Ιουστίνος Πόποβιτς

τους υιούς ή φίλους του Θεού, όπως μας τις παρουσιάζει ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος, η διαφορά έγκειται στον τρόπο εκδήλωσης της αγάπης προς το Θεό¹⁰. Η αγιότητα καρποφορεί μόνο στην τρίτη κατηγορία των πιστών, στους οποίους υπάρχει η φωτεινή χαρά της ανιδιοτελούς αγάπης, όπου αντικρίζουν το Θεό ως Πατέρα και όχι με δουλικό φόβο, που τηρούν τις εντολές από κενωτική αγάπη και όχι με προσδοκία ανταμοιβής στη “μετά θάνατο ζωή”.

Εκείνος, λοιπόν, που θέλει να γίνει μιμητής του Χριστού, για να ονομαστεί και αυτός Υιός Θεού, γεννημένος από το Πνεύμα, οφείλει πριν από όλα να ερωτευτεί εκστατικά και να είναι έτοιμος να θυσιαστεί κενωτικά στο πρότυπο του Θεού Λόγου¹¹. Ο έρωτας αυτός, κατά τον Άγιο Γρηγόριο Νύσσης, δεν περιέχει πια κανένα στοιχείο εγωκεντρικής

κτητικότητας, παρά είναι η ένταση της αγάπης¹². Όπως δηλαδή ο φιλόανθρωπος Θεός αγαπά τους ανθρώπους με τέτοιο μανικό πάθος, έτσι ζητά με τη σειρά του ν’ αγαπηθεί κι αυτός από τους ανθρώπους¹³. Η αγιότητα που προσφέρεται στον άνθρωπο είναι η υπέρτατη πράξη της αγάπης του Θεού¹⁴. «Πρόκειται για τον ίδιο τον πυρήνα της κοινότητας: ελκόμενος από το θείο μαγνήτη ο άνθρωπος τίθεται στην τροχιά του ατελεύτητου Θεού. Ο Θεός έλκει τον άνθρωπο από τον κόσμο και τον επαναφέρει ως άγιο, ως χώρο Θεοφάνειας και πηγή αγιασμού του κόσμου»¹⁵.

Η ζωή των Αγίων, επομένως, είναι βασισμένη στη ζωή του Κυρίου, γιατί γνωρίζουν ότι ο ίδιος είναι «η ανάσταση και η ζωή»¹⁶. Ακολουθούν σε όλη τους τη ζωή τα λόγια του ευαγγελίου, γι’ αυτό και η ζωή τους είναι μια μεταφορά των ευαγγελικών αληθειών στην ανθρώπινη ζωή δια της χάριτος και της ασκήσεως¹⁷. Οι Άγιοι γνωρίζουν από τον Απόστολο Παύλο ότι «ἡμῶν γάρ τό πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει»¹⁸, γι’ αυτό όλη τους η ζωή είναι αφιερωμένη στο να καταδείξουν την παρουσία της Βασιλείας του Θεού στον κόσμο. Με τον τρόπο αυτό, οι Άγιοι επανασυνδέουν με την αγάπη τους το διασκορπισμένο κόσμο, ανοίγοντάς τον, έτσι, στη θεραπευτική δράση της χάριτος¹⁹.

Πρότυπο αγιότητας και δείκτης πορείας για την πνευματική τελείωση των πιστών είναι η Μητέρα του Χριστού, η Μαρία.²⁰ Η Θεοτόκος με την ζωή της υπέδειξε σε όλους τους χριστιανούς το δρόμο προς την αγιότητα. Η Παναγία είναι «η ακεραιότητα και η αρετή του ανθρώπινου όντος»²¹. Αφιερωμένη από μικρή στο Θεό, μέσα από την αγιότητα και την καθαρότητα της καρδιάς της, Τον αγάπησε όσο τίποτε άλλο πάνω στη γη. Έτσι όταν ήρθε η στιγμή που ο Αρχάγγελος Γαβριήλ της έφερε το μήνυμα του Θεού, αυτή ελεύθερα υπάκουσε στο θείο θέλημα οδηγώντας όλο τον κόσμο στη σωτηρία του. Όπως μέσα στην Αγνή και Παρθένο Μαρία κατοίκησε ο Χριστός, έτσι, λένε και οι Άγιοι, ότι πρέπει να είναι ο άνθρωπος για να κατοικήσει

⁸ Αρχ. Ιουστίνου Πόποβιτς, «Συν πάσι τοις Αγίοις», στο: Άνθρωπος και Θεάνθρωπος (ελλ. μτφρ. Ιερ. Αθανάσιου Γιεβτιτς), ΑΣΤΗΡ, Αθήνα 19702, σελ. 78.

⁹ Α΄ Ιω. 5, 11.

¹⁰ Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 4, 60, ΡG 35, 581C-584A.

¹¹ Φιλ. 2, 6-8.

¹² Γρηγορίου Νύσσης, Εξήγησις ακριβής εις τα Άσματα των Ασμάτων, ΡG 44, 1048.

¹³ Νικολάου Καβάσιλα, Περί της εν Χριστώ ζωής, ΡG 150, 721C.

¹⁴ Ιω. 15, 15.

¹⁵ Ευδοκίμωφ Π., Η τρελλή αγάπη του Θεού, (μτφρ. Γ. Κυ-

θραιώτης), Κέντρο Μελετών Ιερών Μονών Κύκκου, Λευκωσία 2003, σελ. 61-62.

¹⁶ Ιω. 11, 35.

¹⁷ Αρχ. Ιουστίνου Πόποβιτς, «Συν πάσι τοις Αγίοις», ό.π., σελ. 85.

¹⁸ Φιλ. 3, 20.

¹⁹ Ευδοκίμωφ Π., Η Αγιότητα στην παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας, ό.π., σελ. 30.

²⁰ Γιούλιτση Β., Πνευματικότητα και κοινωνική ζωή, Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 19992, σελ. 48-50.

²¹ Ευδοκίμωφ Π., Η Αγιότητα στην παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας, ό.π., σελ. 63.

ο Χριστός μέσα του. Η Παναγία με τις πράξεις της έγινε «τιμιωτέρα τῶν Χερουβίμ καὶ ἔνδοξωτέρα ἄσσυγκρίτως τῶν Σεραφεῖμ», γι' αὐτό και τιμήθηκε και τιμάται ἀπὸ τοὺς χριστιανούς ὅσο κανεῖς ἄλλος Ἅγιος. «Ἡ Παναγία εἶναι ἡ χαρὰ και ἡ εἰρήνη, τὴν ὁποία γυρεύει κάθε ἀνθρώπινη ψυχὴ στη μοναξιά και στις ἀγωνίες της»²².

Επομένως, μόνο ἡ ἐλεύθερη υποταγὴ τῆς ἀγιότητας ἀποτελεῖ τὴν ἀντικειμενικὴ ἀνθρώπινη προϋπόθεση τῆς σάρκωσης που ἐπιτρέπει στο Λόγο τοῦ Θεοῦ νὰ κατοικήσει στὸν ἀνθρώπο. Με τὸν τρόπο αὐτό ἡ Θεῖα Χάρη δὲν βιάζει, οὔτε παραβιάζει τὴν τάξη τῆς φύσης, ἀλλὰ τὴν ολοκληρώνει! Συνεπώς, σε κάθε ἀνθρώπο ἔχει δοθεῖ ἡ χάρη νὰ γεννᾷ τὸ Χριστὸ στὴν ψυχὴ του και νὰ ταυτίζεται ἔτσι με τὴ Θεοτόκο²³. Πρέπει νὰ σημειώσουμε, βέβαια, ὅτι ἡ ἀγιότητα δὲν κάνει τοὺς ἀνθρώπους ὁμοίομορφους, οὔτε ζητᾷ συγκεκριμένες ἐπιταγές. Ἡ ἀγιότητα εἶναι τόσο ποικιλόμορφη, ὅσο και τὰ ἀνθρώπινα πρόσωπα και ὁ καθένας μπορεῖ νὰ βρεῖ τὴν προσωπικὴ του μορφή ἀγιότητας ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς νὰ χάσει καθόλου τὴν ἰδιαίτερή του προσωπικότητα.

Ἡ ἀνατολικὴ ἀνθρωπολογία, ἐπομένως, εἶναι ὀντολογία τῆς θέωσης, ὁ προοδευτικὸς φωτισμὸς τοῦ κόσμου και τοῦ ἀνθρώπου²⁴. Με τὰ μυστήρια και τὴ Λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας, φανερώνεται ὡς ὁ τόπος αὐτῆς τῆς μεταμόρφωσης, ἡ ὁποία μαρτυρεῖ γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ θεοῦ φωτὸς, τὸ ὁποῖο εἶναι ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ. Ἡ γνῶση τοῦ Θεοῦ εἶναι, συνεπώς,

ἀποτέλεσμα τῆς ἐνοίκησης τοῦ Λόγου ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου και τοῦ ἐσωτερικοῦ φωτισμοῦ ἀπὸ τὸ ἄκτιστο φῶς²⁵. Ἡ μεταμόρφωση τοῦ ἀνθρώπου ἐπιτυγχάνεται με τὴ μετάνοια και τὴν ἀσκήση. Τότε, και μόνο τότε, ἡ συνολικὴ μεταστροφή, γιὰ τὴν ὁποία μιλοῦν τὰ συνοπτικὰ εὐαγγέλια, ἢ ἡ “δεύτερη γέννηση”, γιὰ τὴν ὁποία μιλά τὸ κατὰ Ἰωάννη εὐαγγέλιο, εἶναι ριζικὴ. Δὲν εἶναι ἐπαναδημιουργία, ἀλλὰ, σύμφωνα με τοὺς Πατέρες, ἐπιστροφή στὸν κανόνα, στὴν ἀληθινὴ ἀρχικὴ φύση²⁶. Με ἄλλα λόγια, θέλει κόπο και μόχθο ἡ ἀπόκτηση τῆς ἀρετῆς.

Τὸ νὰ γίνε κανεῖς Ἅγιος στὶς μέρες μας δὲν εἶναι καθόλου ἀπρόσιτο. Πολλοὶ νομίζουν ὅτι κάποιος γινόταν ἅγιος μόνο στα περασμένα χρόνια. Ὅμως, οἱ χριστιανοί, εἶναι οἱ ἀνθρώποι με τοὺς ὁποίους συνεχίζεται ἡ ἀγία θεανθρώπινη ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ γενεὰ σε γενεὰ μέχρι τὴ συντέλεια τοῦ αἰῶνος. Ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς ἐγένε ἀνθρώπος γιὰ νὰ κάνει τὸν ἀνθρώπο Θεὸ κατὰ χάριν²⁷. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας χρησιμοποιοῦν τοὺς ὅρους “νέο κτίσμα”, “καινὸς ἀνθρώπος”, οἱ ὁποῖοι εἶναι συνώνυμοι τῆς ἀγιότητος. Οἱ χριστιανοί εἰσέρχονται στὴν αἰώνια ζωὴ κοινωνώντας Σῶμα και Αἷμα Χριστοῦ. Ἡ κλήση τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ δύναμη τελειοῦται στὴν ἀσθένειά μας, ἀπευθύνεται στὸν καθένα ἀπὸ μας. Τὸ νὰ γίνουμε καινοὶ ἀνθρώποι ἢ ἅγιοι, ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν ἀμεση και σταθερὴ ἀπόφαση τοῦ πνεύματός μας, τῆς πίστεως μας που λέει ναι, ἀπλά, ταπεινά και ἀκολουθεῖ τὸ Χριστὸ με χαρὰ: ὁπότε τὸ καθετὶ εἶναι δυνατό, ὅλα τὰ θαύματα γίνονται²⁸.

Στὸ μῦθο τοῦ Ἱεροεξεταστή ὁ Ντοστογιέφσκυ ἀπέδωσε ἀριστοτεχνικὰ τὸ πρόβλημα τοῦ ἀνθρώπου: τὸ φόβο τοῦ μπροστὰ στὴν ἐλευθερία, τὸ ἐπώδυνο τῆς διαχείρισής τῆς. Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ γνῶρισμα τῆς κατ' εἰκόνα Θεοῦ δημιουργίας του, τὴν ὁποία ἀκόμα και ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς σέβεται και δὲν μπορεῖ νὰ καταργήσει. Ὅμως, γιὰ νὰ μπορέσει ὁ ἀνθρώπος νὰ οδηγηθεῖ στὴν ἀγιότητα θα πρέπει νὰ ἐλέγξει τὴν ἐλευθερία του, που εἶναι ἡ ὁρμὴ που τὸν οδηγεῖ στὴν ἐπιτέλεση τοῦ θελήματός του. Ὁ ἀνθρώπος διαθέτει ἐλευθερία ἐπιλογῆς και γι' αὐτὸ εἶναι υπεύθυνος γιὰ τὶς πράξεις του. Ἡ πτώση ἀπὸ τὸν παράδεισο τῆς

²² *Ευδοκίμωφ Π., Ἡ Ἀγιότητα στὴν παράδοση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὁ.π., σελ. 71.*

²³ *Ευδοκίμωφ Π., Ἡ Ἀγιότητα στὴν παράδοση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὁ.π., σελ. 66-68.*

²⁴ *Τσάμπ Λ., Ἀγιολογία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1999, σελ. 183.*

²⁵ *Ευδοκίμωφ Π., Ἡ τρελλὴ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὁ.π., σελ. 43.*

²⁶ *Ευδοκίμωφ Π., Ἡ Ἀγιότητα στὴν παράδοση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὁ.π., σελ. 32-33.*

²⁷ *Μ. Ἀθανασίου, Περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, ΡΓ 25, 192Β.*

²⁸ *Ευδοκίμωφ Π., Ἡ τρελλὴ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὁ.π., σελ. 69. Ἡ Ἀγιότητα στὴν παράδοση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὁ.π., σελ. 111.*

τρυφής, από την κοινωνία με το Θεό, αποτέλεσε ακριβώς την τραγική συνέπεια της ανεξέλεγκτης χρήσης της ανθρώπινης ελευθερίας. Ο άνθρωπος για να μπορέσει, επομένως, να πετύχει το σκοπό του, θα πρέπει να ασκήσει την έκφραση της ελευθερίας του, αλλιώς θα μεταπηδήσει στην ασυδοσία, όπου αντί να δημιουργεί θα καταστρέφει. Μία από τις συνέπειες της ανθρώπινης ασυδοσίας είναι η καταστροφή του πλανήτη μας. Για το λόγο αυτό και η προσφορά της καρδιάς μας στο Θεό, αποτελεί την ύψιστη έκφραση της ανθρώπινης ελευθερίας, αφού σύμφωνα με τους Πατέρες της Εκκλησίας, ο Θεός δεν μπορεί να αναγκάσει κανένα να τον αγαπά²⁹.

Για να οδηγηθεί, όμως, ο άνθρωπος στη μεταποίηση και τον αγιασμό, σε μια μορφή επέκτασης και οντολογικής ευρυχωρίας, όπου τα πάντα χωρούν και είναι δυνατή η συνάντηση με το Θεό, τους ανθρώπους και τα πράγματα, την κτίση ολάκερη, χρειάζεται η άσκηση που θα αποφέρει την παρουσία του Αγίου Πνεύματος, η οποία κρίνεται απαραίτητη³⁰. Μια άσκηση που θα γυμνάσει τα ανθρώπινα αισθητήρια, τα δώρα δηλαδή του Θεού στον άνθρωπο, προκειμένου να μάθει ο άνθρωπος να βλέπει. Αυτός εν τέλει είναι και ο μόνος δρόμος σύμφωνα με την ορθόδοξη αυτοσυνειδησία της αγιότητας για να μπορέσει κανείς να ζωγραφίσει τη ζωή. Με άλλα λόγια, να νικήσει την πλήξη, να σπάσει την αντικειμενική αλήθεια και να ανοιχθεί στην έκπληξη, τα οποία δεν μπορούν παρά να είναι μια συνεχής σχοινοβάσια, μια συνεχής άσκηση με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Η κίνηση, η πορεία προς την αγιότητα, συνίσταται και εκφράζεται σε μία και μόνο λέξη, τη μεταμόρφωση³¹. Από την άλλη, η άσκηση δεν είναι ποτέ ο σκοπός – μια παγίδα που πολλοί χριστιανοί δεν την αντιλαμβάνονται – αλλά ένα μέσο για να φτάσει κανείς, αν το θέλει και ο Θεός, σε κατάσταση γάμου μεταξύ του Θεού και του ανθρώπου³². Χρειάζεται, λοιπόν, προσοχή.

Η άσκηση μεταμορφώνει ολόκληρο τον άνθρωπο, σώμα και ψυχή και μαζί του μεταμορφώνεται και ολόκληρος ο κόσμος σε επί γης βασιλεία του Θεού. Έτσι, το πνευματικό και το σωματικό είναι ενταγμένα στην ιστορική οικονομία της σάρ-

κωσης και της σωτηρίας και η βασιλεία του Θεού φανερώνεται με πρόγευση στην ολότητα του ανθρώπινου όντος. Πρόκειται για την ασκητική αποκατάσταση της ύλης, τη μετατροπή της σε πεμπουσία και σάρκα της ανάστασης. Στην ιδία του την υπερβατικότητα το άκτιστο θείο φως, φανερώνεται σ' ολόκληρο τον άνθρωπο. Ωστόσο η αντινομία διαφυλάσσεται: το θείο φως δεν είναι ούτε υλικό, ούτε αισθητό, ούτε πνευματικό αλλά αφήνεται να θεαθεί από τα μάτια του, μεταμορφωμένου σώματος. Ο Θεός γνωρίζεται από τον άνθρωπο που ανακεφαλαιώθηκε και αποκαταστάθηκε στην εν Χριστώ ακεραιότητά του³³.

Η χάρη του Θεού μαζί με την ανθρώπινη συνεργία, επομένως, μεταμορφώνει τους χριστιανούς. Ολόκληρος ο άνθρωπος, ως ενιαία ψυχοσωματική ύπαρξη, ενώνεται με τον Θεό και γίνεται φίλος του. Στην κτιστή ανθρώπινη φύση κατοικεί και ενεργεί ο άκτιστος Θεός. Ο θεούμενος άνθρωπος, ο άγιος δηλαδή, γίνεται φως του κόσμου, αφού γίνεται το δοχείο όπου ενεργεί η Χάρις του Θεού³⁴. Δεν είναι αυτόφωτος, αλλά ετερόφωτος. Δεν είναι πηγή, αλλά δέκτης και μεταλαμπαδευτής. Μετέχοντας, όμως, στη θεία ζωή μέσω του Χριστού, γίνεται και ο ίδιος αληθινή υπόσταση, κατά χάρη Θεός³⁵. Οι άγιοι στη ζωή της Εκκλησίας μας αποτελούσαν τα ιδανικά πρότυπα για τους πιστούς. Στις μέρες μας, δυστυχώς, έχουν χαθεί αυτά τα πρότυπα. Γι' αυτό και ίσως να χρειάζονται άγιοι που να ξέρουν να προκαλούν «σκάνδαλο», που να ενσαρκώνουν τη θείκη τρέλλα³⁶. Η κλήση όλων εμάς των ανθρώπων, επομένως, είναι να πληρωθούμε με τον Θεάνθρωπο Χριστό, με τις θείες και ζωοποιές ενέργειές Του για να φθάσουμε στην ενχρίστωση και χριστοποίηση μας³⁷. Ο σύγχρονος άνθρωπος πρέπει, επομένως, να αγωνιστεί για να ξαναβρεί την ενήλικη ελευθερία του τέκνου του Θεού, να γίνει σημείο της βασιλείας και να προχωρεί χαρμόσυνα προς τη συνάντηση του φωτός της παρουσίας του Θεού στη ζωή του³⁸. Άλλωστε, όπως με περισσή ταπείνωση λέγει άλλος ένας σύγχρονος γέροντας της Εκκλησίας μας: «όλο το μυστικό είναι η αγάπη, ο έρωτας στο Χριστό»³⁹. ■

²⁹ Ευδοκίμωφ Π., *Η Αγιότητα στην παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας*, ό.π., σελ. 96.

³⁰ Σταμούλη Χρ., *Η γυναίκα του Λωτ και η σύγχρονη θεολογία*, *Ίνδικτος*, Αθήνα 2008, σελ. 218.

³¹ Σταμούλη Χρ., *Κάλλος το Άγιον. Προλεγόμενα στη φιλόκαλη αισθητική της Ορθοδοξίας*, *Ακρίτας*, Αθήνα 2004, σελ. 325-326.

³² Ευδοκίμωφ Π., *Η τρελλή αγάπη του Θεού*, ό.π., σελ. 39.

³³ Ευδοκίμωφ Π., *Η Αγιότητα στην παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας*, ό.π., σελ. 99-100.

³⁴ Μ. Βασιλείου, *Περί Αγίου Πνεύματος* 62, PG 32, 184A.

³⁵ Μαντζαρίδη Γ., *Χριστιανική Ηθική II*, *Πουρναρά, Θεσσαλονίκη* 20042, σελ. 675-683.

³⁶ Ευδοκίμωφ Π., *Η τρελλή αγάπη του Θεού*, ό.π., σελ. 65.

³⁷ Αρχ. Ιουστίνου Πόποβιτς, «*Συν πάσι τοις Αγίοις*», ό.π., σελ. 86-95.

³⁸ Ευδοκίμωφ Π., *Η Αγιότητα στην παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας*, ό.π., σελ. 103.

³⁹ Γέροντος Πορφύριου Κausοκαλυβίτου, *Βίος και Λόγοι*, *Ιερά Μονή Χρυσοπηγής, Χανιά* 20034, σελ. 243.